

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף לא

(המשך מהדף הקודם)

איתמר בעל חוב: אדם שלוהו כסף ושיעבד את נכסיו כערבות להלוואה, כאשר הגיע זמן הפירעון ולא שילם את חובו המלווה בא וגובה את הנכס – לדעת אב"י 'למפרע הוא גובה', שהתברר למפרע שמזמן השיעבוד היה הנכס שלו. לדעת רבא 'מכאן ולהבא הוא גובה', שהרי אם היה הלווה משלם לו בסופו של דבר לא היה הנכס שלו.

נפקא מינה: בתקופת ההלוואה הלווה שמישכן את הנכס - כבר אינו ברשותו להקדיש אותו או למכור אותו. ואם עשה כן, המלווה בא כשמגיע זמן הפירעון ומוציא את הנכס מהלוקח ומההקדש. אגב, כשמוציא מהקדש צריך לעשות זאת על ידי פדיון כלשהו, כדי שלא יאמרו הבריות שהקדש יוצא בלא פדיון, ולכן מוסיף דינר להקדש ופודה את הנכסים.

אבל המלווה שמכר או הקדיש את הנכס בתקופת ההלוואה קודם שגבה אותו מהלווה – תלוי הדבר במחלוקת אב"י ורבא האם הועילה המכירה וההקדשה או לא.

ראובן שמכר שדה לשמעון: הגמרא מביאה סיפור של מקרה מסתעף, ולאחר מכן מקשה על רבא

ראובן שמכר שדה לשמעון 'באחריות', כלומר שאם יבוא בעל חוב של ראובן (שראובן לוה ממנו כסף, ושיעבד לו את הקרקע עבור החוב אם לא יפרע לו) ויגבה אותה משמעון - ישלם לו ראובן את מחיר השדה (ולא היו לראובן נכסים נוספים שישתעבדו לאחריות זו). לשמעון לא היה כסף לשלם עבור השדה והוא הפך את התשלום - להלוואה מראובן, ושיעבד את כל נכסיו עבור חוב זה לראובן. נמצא שהשדה שקנה עכשיו שמעון משועבדת על התשלום שלה עצמה לראובן, מצד שני ראובן נתן אחריות לשמעון שאם בעל חוב יגבה אותה משמעון הוא ישלם לו את מחירה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

לאחר מכן ראובן מת, ובא בעל חוב של ראובן (שהיה ראובן חייב לו כסף ושיעבד לו את נכסיו) לגבות את השדה משמעון. שמעון נלחץ ושילם לבעל חוב את הסכום שהיה אמור לשלם על השדה לראובן, והבעל חוב עזב אותו.

אמר רמי בר חמא הדין הוא שהיתומים אומרים לשמעון מדוע שילמת את הכסף לבעל חוב? הרי הכלל הוא שמטלטלים של יתומים לא משתעבדים לבעל חוב (טעם הדבר: דוקא נכסים שהיו משועבדים בחיי האב ממשיכים להשתעבד גם לאחר מותו, מה שאין כן מטלטלין שלא היו משועבדים אין היתומים קשורים לבעלי חוב של אביהם) והרי הכסף שהיית חייב על השדה הוא מטלטלין, אם כן הפסדת את כספך וצריך אתה לשלם לנו שוב על השדה.

אמר על זה רבא יש עיצה לשמעון להציל את כספו. יאמר ליתומים אין לי כסף לשלם תקחו את השדה עבור החוב של התשלום שלה, ויחזור ויגבה אותה מהם מכיון שהרי האבא שיעבד לו את נכסיו באחריותה. פיתרון זה על פי דברי רב נחמן שיתומים שגבו קרקע מבעל חוב שחייב לאביהם, מגיע בעל חוב שאביהם חייב לו וגובה אותה מהם.

לכאורה רבא שהתבסס על דברי רב נחמן סותר את שיטת עצמו. שהרי דוקא אם בעל חוב למפרע הוא גובה יש מקום לומר שהבעל חוב השני גובה את הקרקע שגבו מהבעל חוב הראשון, שהרי השדה כבר מחיי האב היתה משועבדת לאב והבעל חוב שהאב חייב לו גובה מנכסי האב. אבל אם בעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה, השדה שהגיעה ליתומים היא כמו שדה שקנו אותה לאחר מות אביהם, שאין שום סיבה שהבעל חוב שאביהם חייב לו כסף יבוא ויגבה אותה מהם?

דברי נתן: לוי שלוח כסף משמעון שלוח כסף מראובן – ראובן יכול לגבות את החוב ישירות מלוי. לפי זה אפילו שרבא סובר מכאן ולהבא הוא גובה, אבל האב הרי חייב כסף לבעל חוב השני, ולכן הוא גובה את השדה של הבעל חוב הראשון שחייב לאב.

נתן: למדנו במשנה שנכרי שהלוח כסף לישראל בעבור חמיצו של ישראל, ועבר הפסח ולא פרע לו הישראל – החמץ מותר בהנאה. דבר זה מתאים אם בעל חוב גובה למפרע וממילא החמץ היה של גוי בפסח, אבל אם גובה מכאן ולהבא הרי היה של ישראל?

כשהרהינו אצלו: הישראל הניח את החמץ בבית הגוי, ומשנה זו סוברת שבעל חוב קונה משכון. ולכן מצד המשכון החמץ היה של הגוי בפסח.

(המשך מדף קודם ↑)

לימא כתנאי: מובא בברייתא רישא: ישראל שהלוח לגוי והחמץ של הגוי בבית הישראל בפסח – לדעת תנא קמא מותר בהנאה לדעת רבי מאיר אסור. הגמרא מבינה שהחמץ לא הועבר לביתו של המלווה, והמחלוקת היא האם מכאן ולהבא הוא גובה, והחמץ היה של הגוי בפסח - ת"ק, או למפרע הוא גובה - רבי מאיר. לפי זה היה צריך להיות בסיפא הפוך שהמתיר ברישא יאסור בסיפא ולהיפך:
סיפא: נכרי שהלוח לישראל והחמץ בבית הגוי בפסח – לכולי עלמא אסור בהנאה.

הכא במאי עסקינן: החמץ הועבר כמשכון לביתו של המלווה, והמחלוקת היא האם בעל חוב (ישראל מגוי) קונה משכון וממילא הוא שלו בתקופת ההלוואה, או לא.

ולך תהיה צדקה: התורה מצווה על המלווה שלקח את המשכון להחזיר אותו בכל יום ללוח שישתמש בו, ועל זה אמרה "ולך תהיה צדקה" מכאן שהמלווה קונה את המשכון, כי אם היה נשאר של הלוח אין כאן צדקה להחזיר לו דבר ששלו הוא.
לכולי עלמא ישראל שלקח מישראל קונה משכון כאמור. המחלוקת ברישא האם ישראל שלקח משכון מגוי קונה אותו או לא. אבל לכולי עלמא גוי שלקח מישראל משכון אינו קונה אותו, ולכן בסיפא גוי שלקח משכון מישראל אסור בהנאה אחרי פסח.

תנן: במשנה שלנו מובא הפוך מהאמור לכאורה, שגוי שהלוח לישראל ולקח חמץ כמשכון מותר בהנאה אחרי פסח, והרי גוי לא קונה משכון?

מעכשיו: אם אמר הישראל לגוי שאם לא יפרע לו יגבה את החמץ 'מעכשיו' – ודאי החמץ נקנה לגוי למפרע, וכך מדובר במשנתנו. אבל בברייתא מדובר שלא אמר לו 'מעכשיו' ולכן לא קנה הגוי.

פת פורני: פת גדולה מאד שניתנה כמשכון מגוי לישראל, גם כאן תלוי הדבר שאם אמר הגוי לישראל מעכשיו עובר הישראל ב'בל יראה' על החמץ שמשהה בביתו. אבל אם לא אמר לו מעכשיו אינו עובר, ואפילו שקיבל משכון כיון שברייתא זו סוברת שישראל מנכרי לא קונה משכון.

חנות של ישראל: והמלאי של מוצרי יין וחמץ גם של ישראל, אבל הפועלים גויים. ולאחר פסח מצאו פת בחנות – אסורה בהנאה שאנו תולים שהיא שייכת למלאי החנות (שבעליה ישראל) ולא לפועלים. וכן להיפך חנות ומלאי של גוי, והפועלים ישראלים - החמץ מותר באכילה.

(המשך בדף הבא ↓)

משנה: חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא נחשב כמבוער. רשב"ג מבאר את הדברים: כל חמץ שאין הכלב יכול לחפש אחריו זה נקרא 'מפולת'.

גמרא: אף שאינו צריך לבער את החמץ שנפלה עליו מפולת, בכל זאת עליו לבטלו בליבו, שמא יפנה את המפולת בפסח ויעבור על 'בל יראה'.

כמה חפישת הכלב? כלומר עד איזה עומק הכלב יכול לחפש? עד לעומק של שלושה טפחים.

כספים אין להם שמירה אלא בקרקע: מי ששומר על כספים שהפקידו אצלו, השמירה שלהם היא רק בקרקע, ואם לא שמרם שם והם נגנבו או אבדו, הרי הוא פושע וחייב.

חמץ צריך להיות בעומק שלושה טפחים כדי שיחשב כמבוער, משום שפחות מכך הכלב מריחו ומוציאו, אבל כספים די שישמרם בעומק של טפח בקרקע, שבכך הם מכוסים מן העין והגנב לא יבחין בהם.